

درس هشتم

- مهم‌ترین مسائل و مشکلاتی که زمینه را برای جنگ جهانی دوم فراهم آورد:
 - ۱- صلح ناپایدار و ناخشنودی از قراردادهای صلح ورسای
 - ۲- ضعف جامعه ملل
 - ۳- بحران اقتصادی
 - ۴- ظهور حکومت‌های خودکامه تک‌حزبی و نظامی‌گرا
- علت‌های ضعف جامعه ملل:
 - ۱- فاقد قدرت کافی برای تحقق این هدف بود و تصمیماتش ضمانت اجرایی لازم را نداشت.
 - ۲- حضور نداشتن برخی از کشورها در این نهاد بین‌المللی
- آمریکا که خود پیشنهاد تأسیس جامعه ملل را داده بود، به عضویت آن در نیامد. شوروی نیز عضو این نهاد جهانی نشد. آلمان و ژاپن هم که عضویت داشتند، با خروج از آن موجب بی‌اعتباری بیشتر جامعه ملل شدند.
- آلمان در نخستین سال‌های پس از جنگ جهانی اول شرایط اقتصادی وخیمی داشت؛ زیرا علاوه بر خرابی‌های حاصل از جنگ، مستعمراتش را از دست داده و محکوم به پرداخت غرامت‌های سنگین شده بود.
- حکومت‌های خودکامه تک‌حزبی و نظامی در سال‌های بین دو جنگ جهانی:
 - ۱- استالین در شوروی
 - ۲- فاشیست‌ها در ایتالیا
 - ۳- هیتلر در آلمان
 - ۴- ژاپن
- پس از مرگ لتین، ژوزف استالین، دبیرکل حزب کمونیست، رقیب قدرتمند خود، تروتسکی را از سر راه برداشت و قدرت را در شوروی به دست گرفت.
- برنامه‌های حکومت استالین برای تحول در شوروی:
 - ۱- طرح اشتراکی کردن مزارع کشاورزی که با اعمال قدرت و خشونت بسیار آغاز شد.
 - ۲- برنامه صنعتی استالین با هدف صنعتی کردن سریع کشور که اساس آن بر تولید کالاهای سرمایه‌ای و سلاح‌های جنگی استوار بود.
- حکومت استالین در عرصه خارجی به دنبال گسترش مرزها و تسلط بر برخی کشورها و سرزمین‌های اروپای شرقی بود.
- در ایتالیا موسولینی که رهبر حزب فاشیست بود، به قدرت رسید و خود را دوچه به معنای رهبر نامید.

- فاشیست‌ها یک گروه ملی‌گرای افراطی بودند که قصد داشتند دولت تک‌حزبی قدرتمند و متمرکزی در ایتالیا ایجاد کنند. آنها برای آزادی و دموکراسی ارزشی قائل نبودند.
- موسولینی تا حدود زیادی به وعده‌های خود درباره کاهش بیکاری و تورم و پایان دادن به اعتصاب‌ها عمل کرد. به همین دلیل، تا زمانی که ایتالیا درگیر جنگ جهانی دوم نشده بود، مردم ایتالیا شیفته وی بودند و با رهبری او به خود می‌بالیدند.
- پس از جنگ جهانی اول، مردم آلمان از حکومت جمهوری کشورشان ناراضی بودند؛ به دلیل امضای پیمان تحقیرآمیز ورسای و گسترش رکود و بیکاری ناخشنود بودند.
- هیتلر رهبر حزب نازی بود که با شعار «آلمان بیدار شو» صدراعظم شد، نظام دیکتاتوری تک‌حزبی برقرار کرد و خود را پیشوا نامید.
- طرح‌های عمرانی و اقتصادی هیتلر که به بحران رکود و بیکاری پایان داد:
 - ۱- ساخت شبکه وسیعی از جاده‌ها و راه‌آهن
 - ۲- ایجاد مؤسسات عمومی
 - ۳- راه‌اندازی کارخانه‌های بزرگ به خصوص صنایع تسلیحاتی
- **انقلاب میجی:** ژاپنی‌ها در نیمه دوم قرن ۱۹م با عزم و اراده‌ای محکم به اصلاحات اساسی و اخذ تمدن جدید غربی اقدام کردند. به این دوره، انقلاب میجی می‌گویند.
- **عصر جنگ سرد:** با از میان رفتن دشمن مشترک، رقابت و بی‌اعتمادی شدیدی میان شوروی و کشورهای اقماری آن از یک سو، و آمریکا و کشورهای تحت حمایت آن از سوی دیگر درگرفت و تا سقوط دیوار برلین و فروپاشی نظام کمونیسم ادامه یافت. این دوره از تاریخ به عصر جنگ سرد معروف شده است.
- در دوران جنگ سرد، آمریکا و شوروی از راه‌های زیر به رویارویی پرداختند:
 - ۱- مسابقه‌های تسلیحاتی و علمی
 - ۲- برقراری اتحادها و پیمان‌های سیاسی - نظامی مانند ناتو و ورشو
 - ۳- جنگ تبلیغاتی شدید
 - ۴- رقابت‌های اقتصادی
- عوامل موثر بر رشد سریع اقتصادی و صنعتی کشورهای اروپای غربی و ژاپن در سال‌های پس از جنگ جهانی دوم:
 - ۱- کار سخت
 - ۲- برنامه‌ریزی موثر و هوشمندانه
 - ۳- انجام دادن اصلاحات اجتماعی
 - ۴- دریافت کمک‌های اقتصادی از آمریکا
- در چین، پس از جنگ داخلی، کمونیست‌ها به رهبری مائو بر ملی‌گراها پیروز شدند.